

การศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษา
ชุมชนแหล่งทอผ้าขิดบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
**A Study of Development of Folk Wisdom for the Promotion of Community
Products : A Case Study of Khit Weaving Community at Ban Non Salao,
Nong Tum Sub-District, Phu Khiao District, Chaiyaphum Province**

จิราพร ลุนพรม

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

Jiraporn Loonprom
Sripatum University Khonkaen, Thailand
E- Mail: Jiraporn.lo@spu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภูมิปัญญาของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ (2) ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมทอผ้าขิดของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ และ (3) การสร้างสรรค์ลวดลายงานหัตถกรรมทอผ้าขิด จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความพึงพอใจเป็นเครื่องมือการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ทอผ้าขิดบ้านโนนเสลาและชาวบ้านโนนเสลาที่ได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า (1) ภูมิปัญญาของชุมชนแหล่งทอผ้าขิดบ้านโนนเสลาเป็นภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การดำรงไว้ซึ่งเยาวชนคนรุ่นหลังต่อไป เนื่องจากการทอผ้าเป็นภูมิปัญญาที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพหลักและเพิ่มพูนรายได้ได้ดียิ่ง เพราะผ้าชิ้นนั้นเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่มนุษย์ยังมีความต้องการอยู่ทุกยุคสมัย แต่จำเป็นที่เราจะต้องมีการพัฒนาภูมิปัญญานี้และส่งต่อให้ได้เรื่อย ๆ ไม่ว่าสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองจะมีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนอยู่ทุกชั่วขณะ ก็จะต้องคงทำให้เราไม่หลงลืมสิ่งดีที่ถูกส่งต่อ รวมถึงทำให้เราได้รู้คุณค่าของผ้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น ปัญหาแพ้นคันดวนที่หลายพื้นที่กำลังเผชิญอยู่ก็อาจจะสิ้นสุดลง (2) กระบวนการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมทอผ้าขิดของชุมชนโนนเสลา มีกระบวนการที่เป็นขั้นตอน มีระเบียบแบบแผนอย่างดี แม้ว่าบางขั้นตอนจะต้องใช้เวลานานในการผลิต เพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและความสวยงาม ถึงแม้ว่าเครื่องมือบางชนิดจะถูกส่งต่อมาเป็นระยะเวลาหลายสิบปี ก็ยังสามารถทอผ้าขิดออกสู่สังคมได้ดีดังเดิม และไม่แปลกที่ว่าผ้าทอบางผืนมีเพียงชิ้นเดียวในโลก (3) กลุ่มผู้ทอผ้าขิดชุมชนโนนเสลามีความต้องการที่จะพัฒนา

* วันที่รับบทความ : 26 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 4 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 5 มิถุนายน 2567

สินค้ารวมถึงบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคตามยุคสมัย รวมถึงมีความต้องการพัฒนาฝีมือออกแบบลวดลายต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพื่อที่จะเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของชุมชน

คำสำคัญ: ผ้าขิด; วัฒนธรรมอีสาน; ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the wisdom of the Nonsela community; Nong Tum Phu Khieo District, Chaiyaphum Province (2) To study the creative process of khid weaving handicrafts of Nonsela community. Nong Tum and (3) for the creation of khaid weaving handicrafts from the local wisdom of Non Sela community. Nong Tum Phu Khieo District, Chaiyaphum Province is a qualitative research. Use interview and satisfaction assessment as research tools. The population and sample were community leaders, Nonsela weavers and Nonsela villagers obtained through a specific selection.

The results showed that: (1) the wisdom of the Nonsela weaving community is a wisdom worthy of preserving for future generations; Since weaving is a wisdom that can be extended as a main occupation and increase income even better because fabric is one of the 4 factors that humans still need in every era, but it is necessary that we develop this wisdom and pass it on continuously. The quick fashion problems that many areas are facing may also come to an end. (2) The creative process of handicrafts of the Nonsela community. There is a well-structured, step-by-step process, although some steps take a long time to produce in order to obtain quality and aesthetic products. Even though some tools have been passed down for decades, they are still able to weave khid into society as well as before, and it is not surprising that some textiles are the only ones in the world. (3) Nonsela community weavers want to develop products and packaging to meet the needs of consumers according to the times, as well as want to develop more designs in order to add value to the community's products.

Keywords: Khit Weaving; Culture; Local wisdom

บทนำ

ภูมิปัญญาถือเป็นรากเหง้าความเป็นไทยที่โดดเด่น ไม่เพียงแสดงถึงความเป็นชาติหากแต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ภาวะวิกฤติของชาติที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง ไม่ได้เกิดเพราะภูมิปัญญาถูกใช้มากเกินไป แต่เกิดขึ้นเพราะทอดทิ้งภูมิปัญญาไทยและนิยมในภูมิปัญญาสากล วิกฤติจากการพัฒนาจึงเกิดขึ้นในทุกระดับ โดยเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานของประเทศที่สำคัญกลับได้รับผลกระทบจากการพัฒนาสมัยใหม่มากมาย แสดงให้เห็นถึงสภาพความอ่อนแอ ของฐานราก การพัฒนาประเทศที่เข้มแข็งไม่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยปราศจากความแข็งแกร่งของท้องถิ่น และความแข็งแกร่งของท้องถิ่นก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยปราศจากภูมิปัญญา ดังนั้น การนำภูมิปัญญามาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นจึงสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

“ภูมิปัญญา” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมมนุษย์ มาช้านาน เป็นการดำรงอยู่ในชีวิตที่เกี่ยวข้องอยู่กับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น โดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ ตามกาลเวลา เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์โลกที่พิเศษกว่าสัตว์อื่น ๆ กล่าวคือ มีมันสมองที่มีความสามารถในการคิดค้น เรียนรู้ แก้ปัญหาและมีการสืบทอด เป็นมรดกมาช้านาน แม้ว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่สั่งสมและถ่ายทอดมาช้านาน แต่ มีลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งคือเป็นองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกันไปหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาชีพ เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การใช้จ่าย การศึกษา วัฒนธรรม จะมีความผสมกลมกลืนกัน

และภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าของ ไทย แม้จะถูกลืมเลือนมาเป็นเวลานานในยุคของการก้าวสู่ความทันสมัย หากแต่เมื่อประเทศประสบปัญหาที่ต้องหวนกลับมาทบทวนภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกครั้ง เพราะภูมิปัญญาเกิดและพัฒนาในพื้นที่นั้น จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ในการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นนั้น ตรงตามบริบทปัญหา สิ่งแวดล้อม สังคมและ วัฒนธรรม กล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยถือกำเนิดมาพร้อมกับประเทศ ไทยทั้งเป็นภูมิปัญญาเพื่อการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต การรักษาสุขภาพ การรักษาเอกราชและความเป็นปึกแผ่นของประเทศ การดำรงภูมิปัญญา ท้องถิ่นไว้ จึงเปรียบเสมือนการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย เกิดจากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำไปใช้และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับแนวคิดของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ระบุว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย มีกระบวนการเกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอด องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชน ท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วพัฒนา เลือกรองและปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิด ทักษะและความชำนาญ ที่สามารถแก้ไขและพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมและสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่าง ไม่สิ้นสุด

เช่นเดียวกับภูมิปัญญาการทอผ้า ซึ่งผ้าถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่นอกเหนือจากอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ในสังคมเกษตรกรรมตั้งแต่บรรพกาลสืบมา ทุกครัวเรือนจะมีการทอผ้าเพื่อใช้สอยภายในครอบครัว และมีการถ่ายทอดและสั่งสมกรรมวิธีการทอให้แก่สมาชิกที่เป็นเพศหญิง เพราะการทอผ้าเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ทั้งความขยัน ความอดทน ความพยายาม และความประณีตละเอียดอ่อน แม่หรือยายจะเป็นผู้ทำหน้าที่อบรมและถ่ายทอดวิชาการกรรมวิธีและประสบการณ์ในการทอผ้าให้แก่บุตรสาวหรือหลานสาว จนสั่งสมเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นเสมือนมรดกทางวัฒนธรรม ผ้าทอได้เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศ ไทยมาช้านาน กรรมวิธีในการทอผ้ามีขั้นตอนที่ประณีตละเอียดอ่อน กรรมวิธีในการทอผ้าเป็นการกระทำให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน ได้แก่ ประเภทการย้อมสีเพื่อให้เกิดลวดลาย ประเภทเพิ่มเส้นพุ่งเพื่อให้เกิดลวดลายและประเภทไหม 2 เส้น มาตีเกลียวเป็นเส้นเดียวกัน ส่วนลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าทอมีลวดลายที่สวยงามเกิดจากภูมิปัญญาของผู้ทอและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ลวดลายผ้าทอไทยเป็นลวดลายที่เริ่มต้นจากสิ่งที่พบเห็นในธรรมชาติ และลวดลายเรขาคณิต แล้วนำมาผสมผสานกัน ลวดลายส่วนใหญ่ มักเป็นลวดลายที่จดจำและได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ

โดยการทอผ้าในแต่ละท้องถิ่นของประเทศจะมีลักษณะของตนเองทั้งในด้านเทคนิคการทอ วัตถุดิบที่ให้สี สัน ลวดลาย และรูปแบบการใช้สิ่งทอนั้น ๆ ในปัจจุบันผ้าไทยมีประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น ตัดเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มแล้วยังใช้ในการผลิตเคหะสิ่งทอและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามความต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและสินค้าส่งออกตลาดต่างประเทศที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ภูมิปัญญาการทอผ้าของคนไทย ผ้าไทยเป็นมรดกสายใยแห่งภูมิปัญญาที่เป็นมรดกอันทรงคุณค่าของประเทศไทย เป็นองค์ความรู้ที่ได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาด้วยสายใยแห่งความรัก ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดในครอบครัวและเครือญาติ โดยเฉพาะในอดีตนั้น ลักษณะครอบครัวของคนไทย จะอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่และอาศัยใกล้ชิดกันเป็นเครือญาติ มีปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา การเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาในการทอผ้าซึ่งสังคมจัดให้เป็นหน้าที่ของผู้หญิงไทยทุกคน จึงมีโอกาสส่งสมข้อมูลภูมิปัญญาในเรื่องการทอผ้า ซึ่งได้เห็น ย่า ยาย พี่ ป้า น้า อา สร้างสรรค์ทอผ้าไทยอันงดงามผืนแล้วผืนเล่าจากภาพคุ้นตาตั้งแต่วัยเยาว์

เช่นเดียวกับหมู่บ้านโนนเสลาที่เป็นหมู่บ้านทอผ้าชนิดที่ถือว่าเป็นแหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดชัยภูมิ หมู่บ้านโนนเสลาแห่งนี้ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยชาวบ้านโนนเสลาได้สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการทอผ้าติดมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย โดยจะทอผ้าใช้เองแทบทุกครัวเรือน หมู่บ้านโนนเสลาแห่งนี้ได้มีการตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นเมื่อปี 2521 และได้พัฒนาลวดลาย สี สัน ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการของตลาด และได้ทอผ้าด้วยลวดลายที่คิดขึ้นมาใหม่ คือ ลายนาโคโหด มาจากเป็นประเพณีอุปสมบทหมู่แห่หน้าโคโหดของจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นประเพณีแห่หน้าโคแบบแปลกประหลาดและโหดที่สุด โดยจะใช้คนหนุ่มหามแคร่ไม้ไผ่แห่หน้าโคไปรอบหมู่บ้านระยะทางกว่า 3 กิโลเมตร พร้อมทั้งเขย่า-โยนนาโคอย่างรุนแรงเพื่อความสนุกสนาน ทั้งนี้ เชื่อว่าเป็นการทดสอบความตั้งใจของผู้บวชว่ามีความมุ่งมั่นที่จะบวชหรือไม่ โดยนาโคต้องห้ามตกลงมาจากแคร่ไม้ไผ่ หากตกลงมาถูกพื้นดินจะถือว่าขาดคุณสมบัติไม่ให้บวช ดังนั้นชาวบ้านจึงได้นำประเพณีแห่หน้าโคอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวชัยภูมิมาร้อยเรียงบนผ้าฝ้ายเกิดเป็นลายแห่หน้าโคแห่เดียวประจำจังหวัด และได้มีการทอผ้าหลากหลายรูปแบบไว้สำหรับจำหน่าย อันได้แก่ ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าขิดไหม ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ นอกจากนี้แล้วยังมีผลิตภัณฑ์เครื่องใช้เพิ่มเติมที่ต่อยอดมาจากการทอผ้าชนิดอีกด้วย อาทิเช่น กระเป๋าผ้า หมอนขิด เสื้อทั้งของสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ ก่องใส่กระดาดชำระ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบัน ได้มีวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมสิ่งทอได้เข้ามาแทนที่อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หัตถกรรมสิ่งทอลวดลายและสี สันความละเอียดอ่อนฝีมือและภูมิปัญญาชาวบ้านที่บรรจงใส่ในเส้นใยผืนผ้ากำลังจะสูญไป

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัย เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน และบริบทแวดล้อมในชุมชน ที่จะสามารถนำมาพัฒนาชุมชนให้สืบทอดภูมิปัญญาการทำผ้าทอลวดลายผ้าทอต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน จึงจะทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนแหล่งทอผ้าขิดบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ” โดยผู้วิจัย

ทำการศึกษาภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว และศึกษาโอกาสในการต่อยอดภูมิปัญญาการทอผ้าซิดของชุมชนโนนเสลา ให้เกิดประโยชน์ เกิดการพัฒนาให้กับประเทศชาติบ้านเมืองอย่างยั่งยืน จากรุ่นสู่รุ่น อย่างภาคภูมิใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมทอผ้าซิดของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ลวดลายงานหัตถกรรมทอผ้าซิด จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนแหล่งทอผ้าซิดบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเรื่องต่าง ๆ อย่างครอบคลุมจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำมาดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการพัฒนาและออกแบบโดยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ห้องสมุดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ 2) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น 3) การสืบค้นออนไลน์
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านและผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญการทอผ้าซิดในพื้นที่บ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 20 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามถามกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย การสังเกต และบันทึกข้อมูลภาพถ่าย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ในการพัฒนาและออกแบบโดยได้ศึกษาจาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าว มารวบรวมเป็นข้อมูลในรูปแบบเอกสาร เพื่อสรุปผลการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้สืบค้นนั้น นำมาจัด เรียงลำดับข้อมูลความสำคัญ และทำการสรุปข้อมูล โดยจัดทำในรูปแบบของเอกสาร ส่วนข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่บันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ การสังเกตและการถ่ายภาพ จากชาวบ้าน นักปราชญ์ ผู้รู้ ในพื้นที่ แล้วนำมาสรุปเรียบเรียงในรูปแบบของเอกสาร และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำ เป็นแบบการบรรยายภาคเอกสาร และสรุปสาระสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดการวิจัยการศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนแหล่งทอผ้าซิดบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิปัญญาโดยใช้ทุนทางสังคม จากงานวิจัยของ World Bank. (1999) เรื่องอะไรเป็นทุนทางสังคม และจะอย่างไรเพื่อที่จะเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สุดต่อประเทศหรือชุมชน จากงานวิจัยของ Robert D. Putnam. (1993) เรื่องการนำความสำเร็จร่วมกันในอดีตมาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความร่วมมือในอนาคต จากงานวิจัยของ จุติรดา เปรมปรี (2562) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวทางการศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการค้นคว้าข้อมูลภาคเอกสาร การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการ สัมภาษณ์มาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของตารางและเรียบเรียง โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการศึกษาภูมิปัญญาของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอกุฉีชุม จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ใน พื้นที่ชาวบ้านโนนเสลามีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ภาคภูมิใจและได้สืบทอดมาแต่บรรพชนมากมายหลายอย่าง เช่น การทอผ้าซิดโนนเสลาซึ่งเป็นวัฒนธรรมและภูมิปัญญามาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย โดยจะทอผ้าใช้เองแทบทุก ครั้วเรือน เป็นการทอมือ มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์สมัยโบราณ สีที่ย้อมจะเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ สำหรับผู้หญิง และงานจักสานสำหรับผู้ชาย มีงานจักสานที่เป็นของใช้ในครัวเรือน เช่น มวนึงข้าว กล่องใส่ ข้าวเหนียว กระดัง ตะกร้า กล่องใส่กระดาดชำระ กล่องใส่เครื่องประดับ เป็นต้น และพบว่าผู้สืบทอดภูมิ ปัญญาดังกล่าวจํานวนลดน้อยลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ กระแสสังคม และสภาวะการณ์จากโรคอุบัติใหม่ที่เพิ่ง

เกิดขึ้นจึงทำให้ผู้คนที่บ้านโนนเสลาต้องเปลี่ยนทิศทางการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงชีพโดยการไปใช้แรงงานตามเมืองอุตสาหกรรมต่าง ๆ และเลือกประกอบอาชีพรับราชการ จึงทำให้ภายในหมู่บ้านโนนเสลาขาดทั้งแรงงานและปัจจัยที่จะสืบทอดภูมิปัญญาดังกล่าว ซึ่งนั่นอาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ถูกลบเลือนไปตามกาลและเวลา

2. ผลจากแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) เรื่อง การศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนแหล่งทอผ้าขิดบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

1. ชุมชนบ้านโนนเสลา มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

ประวัติความเป็นมาของชุมชนโนนเสลาสรุปได้ว่า : บ้านโนนเสลาเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ตั้งขึ้นราวปี พ.ศ.2360 ชนพื้นเมืองเป็นชาวลาวที่อพยพมาพร้อมกับเจ้าพ่อพญาแล และเลือกตั้งบ้านเรือนที่ลุ่มน้ำหนองตูม สมัยก่อนเรียกว่าบ้านตูมเพราะหนองตูมเป็นหนองน้ำธรรมชาติที่มีปลาอาศัยอยู่อย่างชุกชุม เสียงปลาตัวใหญ่ ๆ เช่น ปลาคล้าว ปลาคังกระโดดดังตูม ตูม ชาวบ้านเลยเรียกว่าหนองตูม ต่อมาเมื่อตั้งบ้านเรือนและหาพื้นที่สำหรับทำนาไร่ จึงพบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่มีดินเสลาเกิดขึ้นอยู่ทั่วไปและเมื่อถึงฤดูกลอกดอก ดอกเสลาสวยยิ่งนัก จึงตกลงร่วมกันเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจากบ้านตูม เป็นบ้านโนนเสลาตามพรรณไม้ที่มีอยู่ทั่วไปในพื้นที่ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ซึ่งไม่ปรากฏ พ.ศ. ที่แน่นอน เป็นเพียงการเล่าขานสืบทอดกันมาเท่านั้น ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยายขนาดใหญ่ อยู่รวมกันกับครอบครัวเดิมมีปู่ ย่า ตา ยาย ลูก หลาน เหลนอยู่ด้วยกันจึงเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่น มีการอบรมและถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลานอยู่ตลอดเวลา

2. ชาวบ้านโนนเสลาประกอบอาชีพใดเป็นหลัก

ประวัติความเป็นมาด้านการประกอบอาชีพของชุมชนโนนเสลาสรุปได้ว่า : หมู่บ้านโนนเสลา มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงวัว เป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 78.50 และมีอาชีพเสริมคือการทอผ้าขิด สำหรับผู้หญิง โดยมีการสืบทอดการทอผ้าขิดมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย โดยทอผ้าใช้เองแทบทุกครัวเรือน ได้ทุนบ้านทุกบ้านจะมีก๊อ่มือไว้ทอผ้าทุกหลัง ต่อมาได้มีการตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๑ และได้พัฒนาตลาดสาย สีสน ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีจำหน่ายทั้งผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าขิดไหม ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ กระเป๋าผ้า และหมอนขิด รวมถึงงานจักสาน สำหรับผู้ชาย ที่เป็นของใช้ในครัวเรือน เช่น มวนึ่งข้าว กล่องใส่ข้าวเหนียว กระดัง ตะกร้า กล่องใส่กระตาดชำระ กล่องใส่เครื่องประดับ เป็นต้น

3. ชุมชนโนนเสลาได้ชื่อว่าเป็นแหล่งทอผ้าขิดขนาดใหญ่ ซึ่งมีที่มาอย่างไร

ประวัติความเป็นมาของแหล่งทอผ้าขิดขนาดใหญ่สรุปได้ว่า : ชาวบ้านโนนเสลาสืบทอดการทอผ้าขิดมาแต่ครั้งปู่ ย่า ตา ยาย โดยทอผ้าใช้เองแทบทุกครัวเรือน มีการตั้งกลุ่มแม่บ้านขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๑ และได้พัฒนาตลาดสาย สีสน ผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีจำหน่ายทั้งผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าขิดไหม

ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ กระเป๋าค่า และ หมอนชนิด ทำให้เกิดความหลากหลายในด้านของผลิตภัณฑ์ จึงทำให้บ้านโนนเสลาเป็นที่รู้จักในนามแหล่งทอผ้าชนิดขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดชัยภูมิ

4. รายได้หลักของชุมชนโนนเสลามาจากแหล่งใด

รายได้หลักของชุมชนบ้านโนนเสลาสรุปได้ว่า : รายได้หลักของชุมชนโนนเสลามาจากภาคการเกษตรคือการทำนาปี ซึ่งเมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวชาวบ้านก็นำผลผลิตส่วนมากไปขายและจะเก็บไว้แค่เพียงพอที่จะใช้รับประทานภายในครัวเรือนเท่านั้น รองลงมาจะเป็นรายได้จากอาชีพเสริม คือการทอผ้าชนิด ที่เป็นหัตถกรรมท้องถิ่น แปรรูปเป็นสินค้าต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงจนได้เป็นหมู่บ้าน OTOP ซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากกระทรวงอุตสาหกรรม

5. ท่านชื่นชอบลายผ้าชนิดใดมากที่สุด เพราะอะไร

จากข้อความดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า : ลายผ้าชนิดที่ได้รับความนิยมจากทั้งภายในชุมชนและที่เป็นสินค้าสำหรับส่งออกสู่ตลาดคือ ลายนาโคโหด เพราะเป็นลวดลายที่คิดขึ้นมาใหม่ที่มีที่มาจากประเพณีอุปสมบทหมู่แห่งนาโคโหดของจังหวัดชัยภูมิ ชาวบ้านจึงได้นำประเพณีแห่งนาโคโหดอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวชัยภูมิมาร้อยเรียงบนผ้าฝ้ายเกิดเป็นลายแห่งนาโคโหดแห่งเดียวประจำจังหวัด

6. หากท่านสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากผ้าชนิดได้ 1 อย่าง ท่านอยากพัฒนาสิ่งใด

เพราะเหตุใด

จากข้อความดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า : ชาวชุมชนโนนเสลาอยากที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่คือ ชุดสูทพร้อมสมัย สำหรับวัยทำงาน ซึ่งอาจจะตอบโจทย์ผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับผู้คนในยุคนี้ได้เป็นอย่างดี

7. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีสิ่งใดบ้างที่จะสามารถนำมาพัฒนาเป็นลวดลายใหม่ของผลิตภัณฑ์ผ้าชนิด

จากข้อความดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า : โดยส่วนใหญ่อยากที่จะพัฒนาลวดลายจากที่มาของชื่อหมู่บ้านคือ ไม้กระเลา ซึ่งต้นกระเลามีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น จะมีลักษณะเป็นไม้ต้นผลัดใบ สูงประมาณ 5- 12 เมตร เป็นไม้ทรงพุ่ม ออกดอกเป็นช่อ มีหลายสี เช่น ม่วงเข้ม ม่วงอ่อน ชมพูอมม่วง ชมพูอ่อนเกือบขาว มีกลีบดอก 6 กลีบ รูปทรงดอกค่อนข้างกลม

3. ผลจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชุมชนโนนเสลาด้วยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า ยังมีการสืบทอดภูมิปัญญาเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษคือการทอผ้าและมีการทำไร่ทำนาเป็นอาชีพหลัก แต่เมื่อรายได้จากอาชีพหลักไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพจึงได้มีการพัฒนาการทอผ้าชนิดที่เป็นอาชีพเสริมให้มีรายได้จากส่วนนี้เพิ่มขึ้นโดยมีการพัฒนาทั้งสีสันทันและลวดลายเพื่อสนองต่อความต้องการของคนตามยุคสมัย โดยลวดลายที่ถูกพัฒนาจนได้รับการกล่าวขานว่ามีเพียงที่ชุมชนโนนเสลาเพียงที่เดียว ก็คือ ลายนาโคโหด ซึ่งถูกพัฒนามาจากประเพณีประจำถิ่นของชุมชนโนนเสลานั้นเอง นอกจากลวดลายดังกล่าวแล้วนั้น ผ้าทอและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ก็ยังเป็นลวดลายเดิมที่สืบทอดกันมาแต่ช้านาน

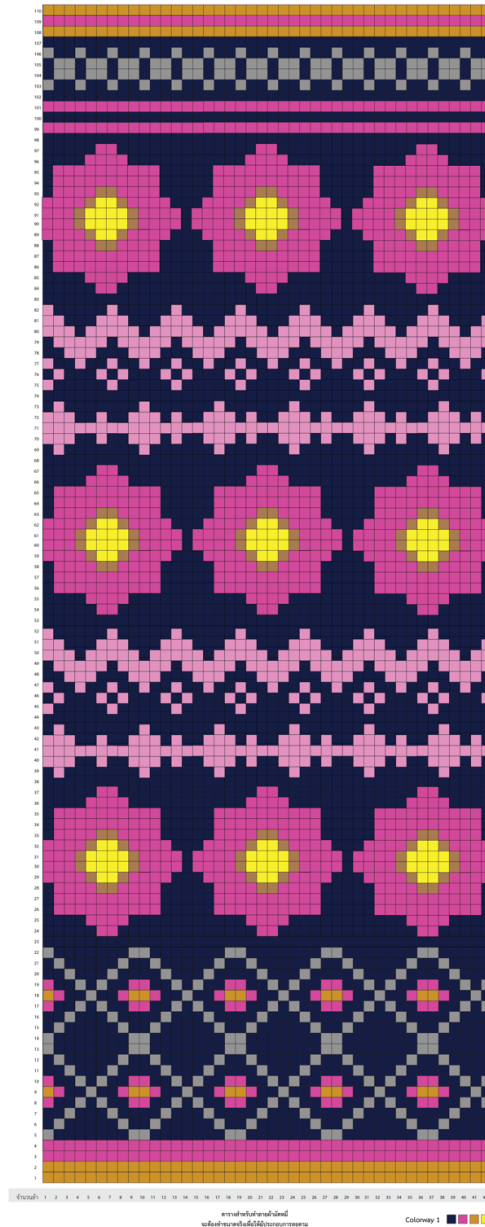
ทำให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความจำใจ ไม่ทันสมัย ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาและยกระดับกลุ่มผู้ทอผ้าซิดที่ชุมชนโนนเสลาขึ้นด้วยการทอผ้าซิดลายสถานที่สำคัญหรือสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ เช่น ลายป่าหินงาม ซึ่งป่าหินงามเป็นอุทยานแห่งชาติและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะโดดเด่นทางด้านธรรมชาติ มีลานหินที่มีรูปลักษณ์แปลก มีทุ่งดอกกระเจียวที่สวยงาม ลายมอหินขาว ลายน้ำตกตาดโตน ลายดอกกระแล เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างสรรค์ลวดลายขึ้นมาใหม่ ทั้งหมด 3 รูปแบบดังนี้

1.

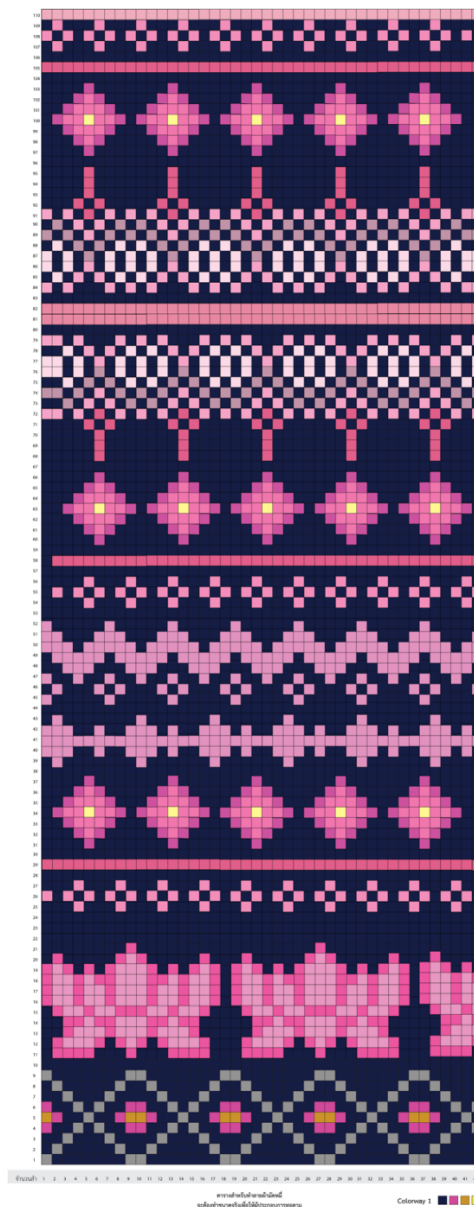
ภาพที่ 1 แสดงลายดอกกระแล 1 : ลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจมาจากเรื่องราวของประวัติชุมชนบ้านโนนเสลา ที่เรียกกันผิดเพี้ยนมาจันต่อเนื่องจากคำว่า โนนเสลา มาจากต้นกระแล ที่มีดอกสีม่วงอมชมพู มีเกสรสีเหลือง ผู้วิจัยจึงนำเรื่องราวนี้มาออกแบบตารางลำผ้าเพื่อให้ชาวบ้านได้ทอตาม

2.

ภาพที่ 2 แสดงลายดอกกระเลา 2 : ลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจมาจากเรื่องราวของประวัติชุมชนบ้านโนนเสลา ที่เรียกกันติดเพี้ยนมากันต่อเนื่องจากคำว่า โนนเสลา มาจากต้นกระเลา ที่มีดอกสีม่วงอมชมพู มีเกสรสีเหลือง แต่ขยายลำในการทอให้ใหญ่ขึ้นเพื่อที่จะสามารถนำผ้าดังกล่าวไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้นอกจากเครื่องนุ่งห่ม เช่น กระเป๋า เครื่องประดับ ของตกแต่ง เป็นต้น ผู้วิจัยจึงนำเรื่องราวนี้ออกแบบตารางลำผ้าเพื่อให้ชาวบ้านได้ทอตาม

3.

ภาพที่ 3 แสดงลายดอกกระเลา 3 : ลวดลายนี้ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจมาจากเรื่องราวของประวัติชุมชนบ้านโนนเสลา ที่เรียกกันติดเพี้ยนมากันต่อเนื่องจากคำว่า โนนเสลา มาจากต้นกระเลา ที่มีดอกสีม่วงอมชมพู มีเกสรสีเหลือง และเพิ่มลวดลายบัวแดงเข้าไปในการออกแบบลำผ้า ซึ่งมีเรื่องราวมาจากสถานที่ท่องเที่ยวและอำเภอในจังหวัดชัยภูมิคือ พุ่งบัวแดง บึงละหาน ผู้วิจัยจึงนำเรื่องราวนี้มาออกแบบตารางลำผ้าเพื่อให้ชาวบ้านได้ติดตาม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยการศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนแหล่งทอผ้าซิดบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ตามหัวข้อวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. อภิปรายผลการศึกษาภูมิปัญญาชุมชนแหล่งทอผ้าซิดบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยพบว่า ภูมิปัญญาการทอผ้าซิดของชุมชนโนนเสลาเป็นเรื่องที่ยังต้องให้ความสำคัญกันไป เพราะไม่ใช่เพียงแค่คนในชุมชนจะได้ผลประโยชน์จากภูมิปัญญานั้น ๆ บางสิ่งยังสามารถพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ประจำชาติได้ และที่สำคัญคือความผันเปลี่ยนของยุคสมัยอาจจะเป็นตัวทำลายภูมิปัญญาเดิม ซึ่งนั่นอาจจะเป็นวิกฤติของคนรุ่นหลังจนกลายเป็นปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการถ่ายทอดของคนรุ่นเก่าและวิธีการรับรู้ของคนรุ่นใหม่แตกต่างกันมากและข้อจำกัดด้านเวลา จึงอาจจะเป็นปัญหาตามมา ซึ่งสอดคล้องกับเสรี พงศ์พิศ (2548 : 49) อธิบายว่า การสืบทอดภูมิปัญญาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งนั้นสามารถเกิดขึ้นได้หลายช่องทาง ได้แก่ ครอบครัว วัด สำนัก ชุมชน เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้ในอดีตเรียนโดยการปฏิบัติ ซึมซับพ่อแม่สอนลูกโดยให้ลูกสังเกตสิ่งที่พ่อแม่ทำ ลูกช่วยพ่อแม่ทำ และค่อย ๆ ทำตามทำเอง เรื่องการทำมาหากิน การทำเครื่องมือเครื่องใช้ การทอผ้าทำหัตถกรรม ล้วนเกิดจากการปฏิบัติและซึมซับทีละเล็กทีละน้อยและ ดวงฤทัย อรรถแสง (2552) ได้กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือการบอกวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น มักจะถ่ายทอดความรู้ ให้กับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายโดยอัตโนมัติไม่ได้เรียนวิชาการสอนมาจากสถาบันใด ๆ และจะใช้ 17 สามัญสำนึกแบบสังคมประกิต คือ การเรียนการสอน ที่เกิดจากการเรียนแบบและการจดจำ สืบทอดกันมาในครอบครัว และวิธีการถ่ายทอดมี 2 รูปแบบดังนี้ 1. วิธีสาธิต คือ การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง อธิบายทุกขั้นตอน ให้ผู้เรียนรู้เข้าใจและปฏิบัติตาม 2. การปฏิบัติจริง คือ ฟังคำบรรยาย อธิบาย และการสาธิตแล้วนำไปปฏิบัติจริงและทำซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นความชำนาญ เพราะผลงานที่จะใช้ดำรงชีวิตได้ต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจริงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

2. อภิปรายผลการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมทอผ้าซิดของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยพบว่า จากกระบวนการที่สลับซับซ้อนและใช้เวลาค่อนข้างนานในการผลิตต่อชิ้น จนทำให้ผู้จะสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าซิดนี้เกิดความท้อและมีความรู้สึกรายได้ไม่คุ้มกับการลงทุนทั้งแรงกายและแรงทรัพย์ในการหาวัตถุดิบเพื่อมาผลิตเป็นสินค้า หากสามารถลดขั้นตอนหรือย่นระยะเวลาในกระบวนการต่าง ๆ ได้ เช่น การหาเครื่องมือในยุคปัจจุบันมาปรับใช้ อาจจะเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจภูมิปัญญาการทอผ้าซิดเพิ่มมากยิ่งขึ้น ลดการออกไปทำงานนอกพื้นที่ ที่สำคัญคือ ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่

ครัวเรือน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การทอดผ้าซิตต้องอาศัยความชำนาญและชั้นเชิงทางฝีมือสูงกว่าการทอดอย่างอื่น ๆ เพราะทอยากมากและมีเทคนิคการทอดที่ซับซ้อนมากกว่าการทอดผ้าธรรมดา เพราะต้องใช้ทั้งเวลา ความอดทน และความละเอียดลออ มีกรรมวิธีที่ยุ่งยากและผู้ทอดต้องมีประสบการณ์และพรสวรรค์ในการทอด จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญเฉพาะท้องถิ่น

3. อภิปรายผลการสร้างสรรค์ลวดลายงานหัตถกรรมทอดผ้าซิต จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มผู้ทอดผ้าซิตบ้านโนนเสลามีความต้องการที่จะพัฒนาลวดลายใหม่ ๆ ออกสู่ตลาดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคในยุคปัจจุบันมีความหลากหลายทั้งเพศและวัย เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคให้ได้ และได้มีการทดลองทำลวดลายต่าง ๆ บนข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น เป็นลวดลายที่เกิดจากวัฒนธรรมประเพณีในการดำรงชีวิต ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มคนและชุมชน ความรู้ท้องถิ่น ทักษะและแนวทางการปฏิบัติที่ได้รับ การคงไว้และเพิ่มพูนจากรุ่นสู่รุ่นทำให้เกิดวิถีชีวิต การดำรงชีพในกลุ่มคนจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ครอบครัว เกษตรกรในประเทศเอสโตเนียทำการเลี้ยงแกะและผลิตขน แกะด้วยวิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตดังกล่าวทำให้เกษตรกรมีแหล่งการดำรงชีพและอัตลักษณ์ของตนเอง เกษตรกรดังกล่าว ปั่นเส้นด้ายให้แกе ช่างถัก ผลิตสิ่งของที่ทอดจากขนสัตว์ผลิตเทียนไขและสบู่จาก ไขมันแกะ โดยแนวทางการปฏิบัติเพื่อดำรงชีพดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีในชุมชนและก่อให้เกิด สิ่งป้องกันความยากจนที่สำคัญในระดับท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นความจริงในทุก ๆ ที่ สำหรับแนวทางการปฏิบัติอื่น ๆ เช่น แนวทางการปฏิบัติทางเกษตรกรรมท้องถิ่นและระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนแหล่งทอดผ้าซิตบ้านโนนเสลา ตำบลหนองตูม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ครั้งต่อไปนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษารวบรวมองค์ความรู้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านเกี่ยวกับการทอดผ้าซิตพื้นบ้านในแต่ละภูมิภาคไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และการพัฒนาอาชีพเสริมไปสู่อาชีพหลักของการทอดผ้าซิตมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาการเก็บรวบรวมลวดลายดั้งเดิมและลวดลายที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ของผ้าซิตพื้นบ้านที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

3. ควรมีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนโดยมีการรวบรวมลวดลายดั้งเดิมจนถึงลวดลายที่มีการพัฒนาใหม่ของผ้าขิดที่มีการพัฒนาจากด้านต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งในอดีตและปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม

เอกสารอ้างอิง

- จิตรดา เปรมปรี. (2562). ชุมชนกับการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวด้วยทุนทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษา
ประเพณีแห่ناقโหด บ้านโนนเสลา ตำบลหนองตุ้ม อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. รายงานการวิจัย
คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ดวงฤทัย อรรถแสง. (2552). กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติ.
วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) KKU RESEARCH JOURNAL (GRADUATE
STUDIES). 9 (4), 135-147.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ข้อควรระวังเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร
- Putnam, R. D, Leonardi, R. and Nanetti, R. Y. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.